

פגיעה בזכויות האדם באמצעות התעללות בנקאית

בנקים ישראלים בהתנחלויות בגדה המערבית

HUMAN
RIGHTS
WATCH

פגיעה בזכויות האדם באמצעות התעללות בנקאית

בנקים ישראליים בהתנחלויות בגדה המערבית

זכויות יוצרים © 2018 Human Rights Watch

כל הזכויות שמורות.

הודפס בארה"ב

ISBN: 978-1-6231-36130

עיצוב הכריכה: רפאל חימנס

ארגון Human Rights Watch מגן על זכויותיהם של אנשים ברחבי העולם. אנו חוקרים בדקדקנות הפרות של זכויות האדם, דואגים לחשיפה נרחבת של העובדות, ומפעילים על בעלי השררה לחץ לכבד זכויות ולוודא שהצדק יעשה. ארגון Human Rights Watch הוא ארגון עצמאי, בינלאומי, הפועל כחלק מתנועה נמרצת לשמירה על הכבוד האנושי ולקידום המטרה של זכויות אדם לכל.

Human Rights Watch הוא ארגון בינלאומי, וצוותו פרוש על פני יותר מארבעים מדינות. הארגון מפעיל משרדים בערים אמסטרדם, בירות, בריסל, ברלין, גומא, ג'נבה, וושינגטון, טוקיו, טורונטו, יוהנסבורג, לונדון, לוס אנג'לס, מוסקבה, ניו יורק, ניירובי, סידני, סן פרנסיסקו, פריז, ציריך, שיקגו, ותוניס.

למידע נוסף, אנא בקרו באתר האינטרנט שלנו: <http://www.hrw.org>

ISBN: 978-1-6231-36130

מאי 2018

פגיעה בזכויות האדם באמצעות התעללות בנקאית בנקים ישראלים בהתנחלויות בגדה המערבית

1.....	תקציר
3.....	המלצות
3.....	לבנקים ישראלים
3.....	לממשלת ישראל
3.....	לנציבות האו"ם לזכויות האדם
3.....	לבנק ישראל
4.....	מתודולוגיה
6.....	1. מדוע פעילות בנקאית בהתנחלויות מנוגדת למשפט הבינלאומי
8.....	2. מחויבויות הבנקים בתחום זכויות האדם
10.....	3. הפעילות הבנקאית הישראלית מאפשרת את קיומן ההתנחלויות ומסייעת להן
10.....	שותפות בבנייה חדשה בהתנחלויות
16.....	שני מקרים לדוגמה
24.....	מתן משכנתאות לרוכשי דירות
25.....	סניפי בנק
27.....	מתן הלוואות למועצות אזוריות ומקומיות של התנחלויות
31.....	4. מחויבויותיהם הבינלאומיות של עסקים בתחום זכויות האדם
	נספח: תכתובת בין ארגון Human Rights Watch לבין המנהל האזרחי בנוגע למעמד
33.....	הקרקעות שעליהן מוקמים בתים חדשים

תקציר

הבנקים הגדולים בישראל מספקים שירותים המסייעים לתמוך בהתנחלויות לא חוקיות, לקיימן ולהרחיבן באמצעות מימון בנייתן בגדה המערבית הכבושה, לרבות יצירת שותפויות עם יזמים לצורך בניית בתים על קרקע שנגזלה שלא כחוק מפלסטינים. מעורבותם של הבנקים היא ישירה ומהותית: הם רוכשים זכויות במקרקעין בפרויקטים של פיתוח ומלווים אותם עד להשלמתם. העברת חלקים מהאוכלוסייה האזרחית של כוח כובש לתוך שטח כבוש, וגירוש או העברה בכפייה של חלק מאוכלוסיית השטח הכבוש, הם פשעי מלחמה. פעילותם של הבנקים מממנת שלב מכריע בהעברה זו.

פעילותם של בנקים אלה מעוררת גם חשש לביזה, בשל מדיניות ההשתלטות על קרקעות של הצבא הישראלי, המקשה לוודא האם בעלי הקרקעות נתנו את הסכמתם מרצונם.

בנוסף לפרויקטים של בנייה, בנקים מספקים הלוואות למועצות של התנחלויות (רשויות מקומיות) והלוואות משכנתא לרוכשי בתים בהתנחלויות ומפעילים מסופי בנק אוטומטיים וסניפי בנקים בהתנחלויות. ככלל, בנקים ישראליים אינם מספקים שירותים אלה לפלסטינים, כיוון שצווי הצבא הישראלי אוסרים על פלסטינים תושבי הגדה המערבית להיכנס להתנחלויות, למעט כפועלים המחזיקים בהיתרים מיוחדים. בנקים פלסטיניים וזרים מספקים שירותים ללקוחות פלסטיניים מחוץ להתנחלויות.

ההתנחלויות אינן חוקיות על-פי המשפט ההומניטארי הבינלאומי. הן תורמות למשטר מפלה שבמסגרתו הרשויות הישראליות מגבילות ומעכבות את פיתוח הכלכלה הפלסטינית בעודן מסבסדות התנחלויות שהוקמו על קרקע שנגזלה שלא כחוק מפלסטינים, ותומכות בהן. המשפט ההומניטארי הבינלאומי אוסר על כוח כובש להשתמש בקרקע למעט לצרכים צבאיים או לטובת האוכלוסייה המקומית החיה תחת כיבוש.

רוב הבנקים הישראליים מממנים או "מלווים" פרויקטים של בנייה בהתנחלויות בכך שהם הופכים לשותפים בהרחבת התנחלויות, מפקחים על כל שלב בבנייה, מחזיקים בכספי הקונים בנאמנות ונוטלים את הבעלות על הפרויקט במקרה של חדלות פירעון מצד חברת הבנייה. רוב הבנייה הרלוונטית נעשית על אדמת מדינה, העלולה לכלול קרקע שנגזלה שלא כחוק מפלסטינים. ישראל עושה שימוש מפלה באדמות מדינה בגדה המערבית ומקצה שליש משטחן (להוציא מזרח ירושלים) להסתדרות הציונית העולמית ורק 1% לשימוש פלסטינים.

ההתנחלויות תורמות מעצם טבען להפרות חמורות של משפט זכויות האדם הבינלאומי והמשפט ההומניטארי הבינלאומי. חברות, לרבות בנקים, המנהלות עסקים בהתנחלויות או עמן, אינן יכולות להימנע מתרומה להפרות אלה או לצמצם תרומה כזו. זאת היות שהפעולות שהן נוקטות מתבצעות על קרקע שנגזלה באורח בלתי חוקי, במסגרת תנאים מפלים, ובאמצעות הפרה חמורה של חובותיה של ישראל ככוח כובש.

לפיכך, ארגון Human Rights Watch סבור כי כדי לעמוד במחויבויותיהם בתחום זכויות האדם, על בנקים, כמו עסקים אחרים, להפסיק לנהל עסקים בהתנחלויות ישראליות או עמן. משמעות הדבר היא שעליהם להפסיק למקם או לבצע פעילויות בתוך התנחלויות, וכן להפסיק לממן התנחלויות או פעילויות או תשתית הקשורות להתנחלויות, לנהלן או לתמוך בהן באופן אחר. כמו כן עליהם

להפסיק להתקשר חוזית לרכישת סחורות המיוצרות בהתנחלויות. זאת, כיוון שלדעת ארגון Human Rights Watch, פעילויות אלה תורמות מעצם טבען להפרות חמורות של זכויות האדם.

המלצות

לבנקים ישראליים

- להפסיק לספק שירותים בהתנחלויות או להן, לרבות מימון פרויקטים של בנייה, מתן הלוואות משכנתא והלוואות למועצות מקומיות והפעלת סניפי בנק ומסופי בנק אוטומטיים בהתנחלויות. להימנע מפתיחת סניפים חדשים ולנקוט את הצעדים הנדרשים כדי לסגור סניפים קיימים.

לממשלת ישראל

- לפרק את כל ההתנחלויות הישראליות האזרחיות בגדה המערבית.
- עד אשר יפורקו ההתנחלויות, לבטל את המערכת הכפולה, המפלה לרעה פלסטינים בגדה המערבית ומפרה באורח שיטתי את זכויותיהם בדרכים אחרות.

לנציבות האו"ם לזכויות האדם

- לבחון היטב את התנהגותם של בנקים ישראליים, על מנת לקבוע אם יש לכלול אותם במאגר שהיא מכינה על חברות המנהלות עסקים עם ההתנחלויות הבלתי חוקיות של ישראל.

לבנק ישראל

- לנקוט את כל האמצעים שבסמכותו כדי להגביל את היקף השירותים שמעניקים בנקים להתנחלויות בגדה המערבית.¹ זאת לרבות סירוב לבקשות לפתוח נקודות שירות (סניפי בנק או מסופי בנק אוטומטיים) נוספות בהתנחלויות, אישור כל בקשה לסגירת נקודות שירות בהתנחלויות, ואישור הצעות של בנקים למדיניות שתגביל או תבטל שירותים המסופקים בהתנחלויות או עבורן.

¹ בנק ישראל מפקח על פעילות הבנקים הישראליים לרבות פעילויותיהם בהתנחלויות ועמן, והוא מוסמך לאשר פתיחה וסגירה של סניפי בנקים ואימוץ מדיניות בנושא אספקת שירותים. ראו Human Rights Watch, הדין הישראלי והפעילות הבנקאית בהתנחלויות בגדה המערבית, <https://www.hrw.org/he/news/2017/09/12/308840>.

מתודולוגיה

ארגון Human Rights Watch בחן פרוטוקולים של ישיבות של מועצות מקומיות ואזוריות של התנחלויות, דו"חות של חברות בנייה, פרופילים עסקיים של בנקים ישראלים, חומרי פרסום לשיווק בתים בהתנחלויות, ומידע שפורסם על-ידי בנק ישראל בנוגע לנקודות שירות בהתנחלויות. ארגון Human Rights Watch ראיין באמצעות הטלפון מומחה בדיני מקרקעין ישראלים וסוכן נדל"ן ישראלי בעל ידע בעסקאות מקרקעין בהתנחלויות.

ארגון Human Rights Watch פנה בכתב לבנק הפועלים, בנק לאומי, בנק דיסקונט, בנק מזרחי טפחות, הבנק הבינלאומי, בנק איגוד ובנק ירושלים, שבעת הבנק הישראליים הגדולים, המוזכרים בפרסום זה. בפנייתו ביקש הארגון פרטים בדבר פעילויות בנקאיות בהתנחלויות ומידע והסברים בנוגע לדרך בה הבנקים מבינים את מחויבותיהם בתחום זכויות האדם.² בנק לאומי הפנה את ארגון Human Rights Watch לאיגוד הבנקים בישראל, איגוד מקצועי שסירב להתייחס לנושא. אף אחד מהבנקים האחרים לא השיב לפנייתנו. ארגון Human Rights Watch פנה בכתב גם למנהל האזרחי, זרוע של הצבא הישראלי המפקדת על נושאים אזרחיים בגדה המערבית. זאת, כדי לבקש מידע על מעמד הקרקע שעליה נבנים בתים חדשים מסוימים בהתנחלויות. המידע שהתקבל מהמנהל האזרחי מופיע בנספח לדו"ח זה. כמו כן כתב הארגון לשלוש חברות בנייה ישראליות המקימות פרויקטים חדשים למגורים בהתנחלויות אלפי מנשה ואלקנה.³ אף אחת מחברות הבנייה לא סיפקה תשובה מהותית.

ארגון Human Rights Watch אף ביקר בסניפי בנקים בהתנחלויות, באתרי הבנייה של חמישה מהפרויקטים, ובשלושה כפרים פלסטיניים סמוכים. ארגון Human Rights Watch ראיין בעלי תפקידים מקומיים ובחן מפות פלסטיניות וישראליות של פרויקטים לבנייה כמו-גם מסמכי רישום מקרקעין פלסטיניים וישראליים, מסמכים המתעדים תשלום מסים והיתרים שהנפיק הצבא הישראלי. הארגון קיבל לידי מפות, תצלומי אוויר והסברים בנוגע למעמד הקרקעות מהארגון הישראלי הלא ממשלתי כרם נבות,⁴ החוקר שימושי קרקע בגדה המערבית, בין היתר באמצעות השגה וניתוח של מפות ישראליות רשמיות ותצלומי אוויר.

ארגון Human Rights Watch אף בחן מידע על פעילויות בנקאיות בהתנחלויות שפורסם על-ידי הארגון הישראלי הלא ממשלתי "מי מרוויח מהכיבוש",⁵ הארגון הדני Danwatch העוסק בעיתונות חוקרת ובמחקר,⁶ וקואליציה של ארגונים צרפתיים לא ממשלתיים.⁷

² המכתבים ששלח ארגון Human Rights Watch לשבעת הבנקים זמינים בכתובת:

https://www.hrw.org/sites/default/files/supporting_resources/hrw_letters_israeli_banks_reporttheb.pdf

³ המכתבים ששלח ארגון Human Rights Watch לשלוש החברות זמינים בכתובת:

https://www.hrw.org/sites/default/files/supporting_resources/hrw_letters_construction_companies_reporttheb.pdf

⁴ כרם נבות, www.keremnavot.org (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

⁵ Who Profits, *Financing Land Grab: The Direct Involvement of Israeli Banks in the Israeli Settlement Enterprise*, February 2017, <https://whoprofits.org/content/financing-land-grab-direct-involvement-israeli-banks-israeli-settlement-enterprise> (כניסה לאתר ב-3 במרץ 2018).

⁶ Danwatch, *Business on Occupied Territory*, January 31, 2017, <https://old.danwatch.dk/en/undersogelse/businessonoccupiedterritory> (כניסה לאתר ב-3 במרץ 2018).

⁷ Association France Palestine Solidarité et al, *French Banks' Dangerous Liaisons with Israeli Settlement Enterprise*, March 2017,

כל המרואיינים הסכימו להתראיין מרצונם וארגון Human Rights Watch הסביר להם מהי מטרת הריאיון ואיזה שימוש ייעשה במידע שייאסף, ולא הציע להם תגמול כלשהו.

https://www.banktrack.org/news/report_reveals_links_between_five_french_banks_and_insurance_companies_and_the_israeli_settlements (כניסה לאתר ב-3 במארס 2018).

1. מדוע פעילות בנקאית בהתנחלויות מנוגדת למשפט הבינלאומי

ארגון Human Rights Watch תיעד בעבר כיצד עסקים בהתנחלויות בגדה המערבית תורמים להפרות חמורות של משפט זכויות האדם הבינלאומי והמשפט ההומניטארי הבינלאומי ומפיקים מהן תועלת: ההתנחלויות ממוקמות על קרקע שנגזלה באורח בלתי חוקי מפלסטינים, הן מנצלות משאבים טבעיים השייכים לאוכלוסייה הפלסטינית של השטח אך מוקצים באורח מפלה לישראלים, ובנוסף, הן חלק ממערכת מפלה המעניקה זכויות יתר לעסקים ישראלים תוך דיכוי פיתוחם של עסקים ומוסדות חברה ותרבות פלסטיניים ושל תשתית פלסטינית.⁸ העברת אוכלוסיית האזרחית של הכוח הכובש לתוך שטח כבוש היא פשע מלחמה, וכך גם גירוש או העברה של כל חלק מאוכלוסיית השטח הכבוש בתוך שטח זה או אל מחוצה לו.⁹ ההתנחלויות, שהן תוצר של העברת אוכלוסייה בלתי חוקית זו, קשורות קשר בל ינתק להגבלות על חופש התנועה של פלסטינים, השתלטות לא חוקית על אדמות פלסטיניות, הריסת בתים ועקירת תושבים.

עסקי התנחלויות תלויים בהשתלטות בלתי חוקית של ישראל על קרקע ומשאבים פלסטיניים אחרים ומרוויחים ממנה, ותורמים לרווחת ההתנחלויות ולצמיחתן.¹⁰ פעילויות הקשורות להתנחלויות אף נתרמות באופן ישיר ממדיניותה המפלה של ישראל בכל הקשור לתכנון ולייעוד קרקעות,¹¹ להקצאת קרקעות ומשאבי טבע¹² לתמריצים כספיים וכן ממדיניותה בנוגע לגישה לשירותים ולתשתית. מדיניותה המפלה של ישראל גורמות לעקירתם בכפייה של פלסטינים¹³ ומעמידה פלסטינים במצב של נחיתות קיצונית בהשוואה למתנחלים. הבנק העולמי מעריך כי ההגבלות על הפיתוח הכלכלי הפלסטיני ועל הבנייה הפלסטינית בשטח C לבדו, שבו ממוקמות

⁸ ארגון Human Rights Watch, כיבוש בע"מ: תרומתם של עסקים בהתנחלויות להפרת זכויותיהם של פלסטינים בידי ישראל, 19 בינואר 2016, <https://www.hrw.org/he/report/2016/01/19/285317>.

⁹ Rome Statute of the International Criminal Court, A/CONF.183/9, July 17, 1998, entered into force July 1, 2002, arts. 8(2)(b)(viii) and 8(2)(a)(vii).

¹⁰ ארגון Human Rights Watch, נפרדים ולא שווים, אפלייתם לרעה של פלשתינאים בישראל בשטחים הפלשתיניים הכבושים, דצמבר 2010, עמ' 28-35, <https://www.hrw.org/he/report/2010/12/19/256165>; כרם נבות, עלי באבא, ההכרזה על אדמות מדינה סביב ההתנחלות עלי ביום 30.3.2017, ינואר 2018, http://docs.wixstatic.com/ugd/cdb1a7_e5807ea3d7d24182af761e4bc447a490.pdf (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018); בצלם, גזל הקרקעות, מדיניות ההתנחלות בגדה המערבית, מאי 2002, https://www.btselem.org/download/200205_land_grab_heb.pdf (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018); בצלם, כל האמצעים כשרים, מדיניות ההתנחלות בגדה המערבית, https://www.btselem.org/sites/default/files/sites/default/files2/publication/201007_by_hook_and_by_crook_h_eb.pdf (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

¹¹ במקום, התחום האסור, מדיניות התכנון הישראלית בכפרים הפלסטיניים בשטח C, יוני 2008, <http://bimkom.org/wp-content/uploads/the-prohibited-zone-heb-2.pdf> (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

¹² בצלם, צמאים לפתרון, מצוקת המים בשטחים ופתרונה במסגרת הסדר הקבע, יולי 2000, https://www.btselem.org/sites/default/files/sites/default/files2/200007_thirsty_for_a_solution_heb.pdf (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018); כרם נבות, כרם נבות, החקלאות הישראלית בגדה המערבית, אוקטובר 2013, http://docs.wixstatic.com/ugd/cdb1a7_00b6ea35dd26481cb6c7e5c08cd03117.pdf (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

¹³ בצלם, חיים בהפרעה, ההשפעות ארוכות הטווח של גדר ההפרדה, אוקטובר 2012, https://www.btselem.org/sites/default/files/sites/default/files2/201210_arrested_development_heb.pdf (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

רוב ההתנחלויות, עולות לכלכלה הפלסטינית 3.4 מיליארד דולר ארה"ב מדי שנה, שליש מהתוצר המקומי הגולמי (תמ"ג) הפלסטיני.¹⁴

¹⁴ World Bank, Report No. AUS2922, West Bank and Gaza, *Area C and the Future of the Palestinian Economy*, October 2, 2013, http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2014/01/23/000442464_20140123122135/Rendered/PDF/AUS29220REPLAC0EVISION0January02014.pdf. (כניסה לאתר ב-14 במרץ 2018).

2. מחויבויות הבנקים בתחום זכויות האדם

בהתאם לסטנדרטים בינלאומיים הקבועים בעקרונות המנחים של האו"ם בדבר עסקים וזכויות האדם, מצופה מעסקים לבצע בדיקות נאותות בכל הנוגע לזכויות האדם. זאת כדי לזהות ולמתן כל תרומה להפרה של זכויות האדם, לא רק עקב פעילויותיהם שלהם אלא גם כתולדה של פעילויות שאליהן הם קשורים במישרין בקשר עסקי. כמו כן מצופה מהם לכבד את הסטנדרטים של המשפט ההומניטארי הבינלאומי. הציפייה היא כי עסקים ינקטו אמצעים יעילים כדי להימנע מפגיעה אפשרית בזכויות האדם או למתן אותה – וישקלו הפסקה של פעילות עסקית כאשר יש לפעילות זו השלכות שליליות חמורות על זכויות האדם, שאותן לא ניתן למנוע או למתן.

בהתבסס על מחקר מקיף שערך בעבר,¹⁵ ארגון Human Rights Watch סבור כי בדיקת נאותות הולמת תחשוף את העובדה שפעילויות עסקיות המתקיימות בהתנחלויות, בעסקי התנחלויות או תוך התקשרות חוזית עמם, תורמות לפגיעה בזכויות האדם.¹⁶ ארגון Human Rights Watch הגיע למסקנה כי עסקים אינם יכולים להימנע מתרומה להפרות אלה או לצמצם פגיעה זו כל זמן שהם מקיימים פעילויות מסוג זה, משום שהם תורמים לניהול והרחבה של התנחלויות המפרות את המשפט הבינלאומי. ארגון Human Rights Watch גורס כי ההקשר של הפרות זכויות האדם שלהן תורמת הפעילות העסקית של ההתנחלויות הוא כה נרחב וחמור שעל עסקים לחדול מביצוע פעילויות בתוך התנחלויות או עבורן, לרבות מימון של ההתנחלויות, אספקת שירותים להן או תמיכה מסוג אחר בהתנחלויות או בפעילויות ותשתית הקשורות אליהן.

ארגון Human Rights Watch פנה בכתב לשבעה בנקים ישראליים בנוגע למדיניותם ולנהלים שלהם בתחום זכויות האדם ויצר עמם קשר בנוגע לפעולות שלהם ביחס להתנחלויות. אף אחד משבעת הבנקים אליהם פנה הארגון לא השיב על השאלות הנוגעות לצעדים כלשהם שננקטו ליישום העקרונות המנחים של האו"ם.¹⁷ ארגון Human Rights Watch לא מצא מסמכים זמינים לציבור המתייחסים ליישום כזה. בנק הפועלים, בנק לאומי, בנק דיסקונט ובנק מזרחי טפחות הם חברים ביוזמת הגלובל קומפקט של האו"ם, הכוללת מחויבות לכבד את "זכויות האדם הזכות להכרה בינלאומית", לתמוך בהן ולהימנע משותפות בפגיעה בזכויות האדם. כל אחד מהבנקים מפרסם מדי שנה דו"ח בנושא אחריות תאגידית.¹⁷ אף אחת מהמהדורות החדשות ביותר של

¹⁵ ראו הערת שוליים 10.

¹⁶ ארגון Human Rights Watch, נפרדים ולא שווים, אפלייתם לרעה של פלשתינאים בישראל בשטחים הפלשתיניים הכבושים, דצמבר 2010, <https://www.hrw.org/he/report/2010/12/19/256165>; ארגון Human Rights Watch, כיבוש בע"מ: תרומתם של עסקים בהתנחלויות להפרת זכויותיהם של פלסטינים בידי ישראל, 19 בינואר 2016, <https://www.hrw.org/he/report/2016/01/19/285317>.

¹⁷ בנק הפועלים, דוח קיימות 2016, אחריות חברתית, סביבתית וכלכלית, [https://www.bankhapoalim.co.il/wps/wcm/connect/955e048041b8d587baffba3541ca90ac/BankHapoalim2016CSRreportHeb.pdf?MOD=AJPERES&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=43452945&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac](https://www.bankhapoalim.co.il/wps/wcm/connect/955e048041b8d587baffba3541ca90ac/BankHapoalim2016CSRreportHeb.pdf?MOD=AJPERES&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=1504484702&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac&imod=43452945&CACHEID=955e048041b8d587baffba3541ca90ac)
 (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018); **בנק לאומי**, דו"ח אחריות תאגידית לשנת 2016, https://plus.leumi.co.il/wp-content/PLUS_REPORTS/Leumi_fullREPORT2016.pdf
 (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018); בנק דיסקונט, **דו"ח חברתי 2016**.

דו"חות אלה, המתייחסות לשנת 2016, אינה כוללת התייחסות ספציפית לפעילויות בהתנחלויות ישראליות.

https://www.discountbank.co.il/DB/sites/marketing.discountbank.co.il/files/CMS%20media/Personal_Banking/Documents/accessible_forms/social_report_2016_full_updated_nagish3.pdf?comp=base_tabs_content&index=0&ex_link_title=%D7%9C%D7%A6%D7%A4%D7%99%D7%99%D7%94%D7%91%D7%93%D7%95%D7%97%D7%94%D7%97%D7%91%D7%A8%D7%AA%D7%99%D7%9C%D7%A9%D7%A0%D7%AA%202016%D7%9C%D7%97%D7%A6%D7%95%D7%9B%D7%90%D7%9F (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018); מזרחי טפחות, דו"ח אחריות תאגידית 2016, <https://www.mizrahi-tefahot.co.il/Lists/BankMizrahiSiteAssets/PDF-Hebrew/corporate-report-2016-heb.pdf> (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

3. הפעילות הבנקאית הישראלית מאפשרת את קיומן ההתנחלויות ומסייעת להן

בנקים ישראלים מספקים מגוון שירותים בהתנחלויות בגדה המערבית, המרוכזים רובם בהתנחלויות הגדולות. הם אינם פועלים ישירות בערים פלסטיניות בגדה המערבית, שבהן בנקים פלסטיניים וזרים מספקים שירותים.¹⁸

שותפות בבנייה חדשה בהתנחלויות

המשפט ההומניטארי הבינלאומי מתיר לכוח כובש להשתמש בקרקע בשטח הכבוש לשתי מטרות בלבד: צרכיו הצבאיים של הכוח הכובש או טובת האוכלוסייה החיה תחת כיבוש.¹⁹ כל שימוש אחר בקרקע הוא הפרה של חובות הכוח הכובש, שעליו נאסר לנצל את השטח לצרכים כלכליים או אזרחיים.²⁰ בנוסף, העברת אזרחי הכוח הכובש לתוך השטח הכבוש מהווה פשע מלחמה.²¹ מסיבות אלה, אין זה חוקי שכוח כובש יאפשר בניית בתים או מבנים אחרים כלשהם בגדה המערבית לשימושם של אזרחים ישראלים, או יסייע לכך, ללא קשר לייעוד שהוגדר עבור שטחי קרקע מסוימים. בנוסף, כפי שתיעד ארגון Human Rights Watch, לא זו בלבד שהמנגנון שבו משתמש הצבא הישראלי כדי לייעד קרקע לבנייה בהתנחלויות מפלה פלסטינים לרעה, אלא שבמקרים רבים הוא אף מתיר השתלטות על קרקע פלסטינית פרטית לשימוש ישראלי בלעדי.²²

¹⁸ אף שבאופן תיאורטי, פלסטינים יכולים לפתוח חשבונות בבנקים ישראליים, הם אינם יכולים לעשות כך בפועל, בשל הדרישות הרגולטוריות לפיהן לקוחות חדשים חייבים להיות נוכחים באופן אישי בסניף הבנק בעת פתיחת חשבון. פלסטינים אינם יכולים בדרך כלל להיכנס להתנחלויות או לישראל, שבהן ממוקמים סניפי הבנקים.

¹⁹ אמנת האג (הרביעית) בדבר הדינים והמנהגים של מלחמה ביבשה לרבות תקנות בקשר לדיני ומנהגי המלחמה ביבשה, שאומצה ב-18 באוקטובר 1907 (תקנות האג) ונכנסה לתוקף ב-26 בינואר 1910, סעיף 43, 3 Martens Nouveau Recueil (ser. 3) 461, 187 Consol. T.S. 227. https://www.btselem.org/hebrew/international_law/hague_convention_and_regulations.

²⁰ שם. סעיף 55.

²¹ אמנת ג'נבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (אמנת ג'נבה הרביעית), שאומצה ב-12 באוגוסט 1949, U.N.T.S. 287 75, ונכנסה לתוקף ב-21 באוקטובר 1950, סעיפים 49.6, 146-147, Rome Statute of the International Criminal Court, July 17, 1998, entered into force July 1, 2002, art. 8(2)(b)(vii), A/CONF.183/9.

²² ארגון Human Rights Watch, כיבוש בע"מ: תרומתם של עסקים בהתנחלויות להפרת זכויותיהם של פלסטינים בידי ישראל, 19 בינואר 2016, <https://www.hrw.org/he/report/2016/01/19/285317>.

שכונה חדשה בהתנחלות עץ אפרים, ליד הכפר הפלסטיני מסחה.

© 2017 Human Rights Watch

בנקים ישראלים הופכים לעיתים קרובות לשותפים פעילים וישירים בפרויקטים עצמם, ולא נשארים רק מלווים פסיביים, בשל חוק ישראלי המגביל את יכולתם של יזמים לגבות תשלומים מראש מקונים. זאת, אלא אם כן יזמים אלה מקבלים ערבויות פיננסיות, במסגרת המכונה "הסכמי ליווי" כמתואר להלן.²³ במלים אחרות, מעורבותם של הבנקים בפרויקטים של בנייה חדשה בהתנחלויות היא ישירה ומהותית.

כמו רוב החקיקה הישראלית, החוק המחייב את קיומן של ערבויות כתנאי לקבלת תשלומים מסוימים מראש עבור פרויקטים של בנייה הוא טריטוריאלי ולפיכך אינו חל בגדה המערבית.²⁴ אולם, יזמים ישראלים מסוימים מציינים בחוזים שלהם כי החוק הישראלי ביחס לליווי בנקאי של פרויקט יחול על מכירת נכסים בהתנחלויות בגדה המערבית. משמעות הדבר כי הם מקבלים על

²³ חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), תשל"ה-1974.

²⁴ ע"א 91/5893 טפחות בנק משכנתאות לישראל בע"מ נ' נתן צבאח, פ"ד מח(2) 573, 580 (1994). עם זאת, החוק אכן חל במזרח ירושלים, בשל סיפוחה החד-צדדי בידי ישראל בשנת 1967. סיפוח זה לא זכה להכרה בינלאומית, ומזרח ירושלים עודנה בגדר שטח כבוש. חוקים ישראליים אחרים חלים על מתנחלים בגדה המערבית אך לא על פלסטינים, באמצעות מגוון הוראות משפטיות המחילות את החוק הישראלי על מתנחלים על בסיס אישי.

עצמם חובה לקבל ערבויות כספיות היכולות להניח את דעתם של קונים ביחס לאיתנות הכלכלית של הפרויקט.²⁵

בנק השוקל לממן פרויקט בנייה חדש יבחן את רישום הקרקעות, היתרי הבנייה, התשתית, התכנית העסקית והרווחים הצפויים ביחס לפרויקט זה. על-פי תנאי "הסכמי ליווי" אלה, בנק השוקל להפוך לשותף בפרויקט בנייה דורש בדרך כלל מהיזם לתת לבנק, כערבות, את זכויותיו בנכס. לאחר מכן הבנק פותח חשבון מיוחד לפרויקט ואוסף את כספי הקונים ישירות לתוך חשבון זה. אחרי כן הבנק מאשר את שחרור כספי הקונים ליזם לאחר שוודא, באמצעות מהנדסים ובעלי מקצוע אחרים, כי הבנייה התקדמה דייה, וכי כספים אלה מוקצים כיאות לכיסוי עלויות הפרויקט. במקרה של פשיטת רגל או חדלות פירעון מצד יזם הפרויקט, הבנק מעקל את הנכס ובדרך כלל מחפש יזם אחר כדי שישלים את הפרויקט.²⁶

פרויקטים רבים של בנייה בהתנחלויות, ובייחוד קומפלקסים של דירות בהתנחלויות הגדולות, ממומנים בידי בנקים ישראליים. בטבלה שלהלן מוצגות 16 דוגמאות לפרויקטים שבהם שותפים שישה מתוך שבעת הבנקים הישראליים הגדולים. הארגון הישראלי הלא ממשלתי "מי מרוויח מהכיבוש" תיעד שבעה מהפרויקטים הללו בדו"ח שפרסם לאחרונה.²⁷ דוגמאות אלה אינן ממצות כלל וכלל, והן אינן מלמדות על כך שבנק מסוים ששמו ננקב מעורב בהרחבת התנחלויות יותר או פחות מבנקים ישראליים אחרים. מדובר פשוט בפרויקטים עכשוויים שלגביהם הצליח ארגון Human Rights Watch לקבל מידע על אודות המימון. הפרויקטים מוצגים גם על גבי מפה אינטראקטיבית שהוכנה על-ידי ארגון Human Rights Watch.

²⁵ וולף אליעזר, "הבטחת השקעות של רוכשי דירות", ניהול נדל"ן, הוצאת אוריאן, תל-אביב, תשנ"ח 1997, עמ' 651, <http://landtax.co.il/books/nihul-nadlan/16.pdf> (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

²⁶ וולף אליעזר, "הבטחת השקעות של רוכשי דירות", שם, עמ' 656-657 ועל-פי ראיון טלפוני שערך ארגון Human Rights Watch עם סוכן נדל"ן ישראלי ועם מומחה ישראלי לחוקי הקניין בגדה המערבית.

²⁷ ארגון "מי מרוויח מהכיבוש", "Financing Land Grab: The Direct Involvement of Israeli Banks in the Israeli Settlement Enterprise", פברואר 2017, <https://whoprofits.org/content/financing-land-grab-direct-involvement-israeli-banks-israeli-settlement-enterprise> (כניסה לאתר ב-3 במרס 2018). הדו"ח של ארגון "מי מרוויח מהכיבוש" מתעד פרויקטים נוספים של בנייה, לרבות כאלה שבהם מעורב בנק שביעי, בנק דיסקונט, באמצעות חברת הבת שלו, בנק מרכנתיל דיסקונט. ארגון Human Rights Watch ביקש מבנק דיסקונט אישור לגבי פרויקטים נוספים אלה אך לא קיבל מענה. לארגון Human Rights Watch לא התאפשר לתעד פרויקטים נוספים אלה באופן עצמאי ולפיכך לא כלל אותם בפרסום זה.

שותפות בפרויקטים לבנייה באמצעות הסכמי ליווי

שם הבנק	התנחלות	פרויקט הבנייה	תיאור	מקור המידע על מעורבות הבנק
בנק הפועלים	אפרת	"גני תמר" ²⁸	פרויקט לבניית 50 יחידות דיור	שיחת טלפון עם נציג חברת הבנייה, 24 באוגוסט 2017
בנק הפועלים	אפרת	"אפרת הפתוחה" ²⁹	פרויקט לבניית 24 יחידות דיור	שיחת טלפון עם נציג חברת הבנייה, 14 באוגוסט 2017 ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש" ³⁰
בנק הפועלים	ביתר עילית	"משכנות טרקלין" ³¹	פרויקט לבניית 40 יחידות דיור בגבעה ב'	שיחת טלפון עם נציג חברת הבנייה, 15 באוגוסט 2017
בנק ירושלים	אפרת	"ברקן בתמר" ³²	פרויקט לבניית 28 יחידות דיור בגבעת התמר	שיחת טלפון עם נציג חברת הבנייה, 24 באוגוסט 2017 ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק לאומי	אלפי מנשה	"אמירי נוף" ³³	פרויקט לבניית 130 יחידות דיור בגבעת טל ³⁴	תדריך במשרדי הפרויקט, 21 במאי 2017, דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש", הדו"ח הכספי ³⁵ של חברת הבנייה מה-30 בספטמבר 2015 ומכתב שכתבה החברה לבורסה הישראלית. ³⁶ מסגרת האשראי היא 184,500,000 ש"ח.

²⁸ פרטים באתר השיווק של חברת אלואל: <http://www.ganeitamar.co.il/> (כניסה לאתר ב-21 במאוס 2018).

²⁹ פרטים באתר השיווק של חברת משכן אליהו: <http://www.mishkan1.co.il/document/52,67,6.aspx> (כניסה לאתר ב- 21 במרס 2018).

Who Profits, *Financing Land Grab: The Direct Involvement of Israeli Banks in the Israeli³⁰ Settlement Enterprise*, February 2017, <https://whoprofits.org/content/financing-land-grab-direct-involvement-israeli-banks-israeli-settlement-enterprise> (כניסה לאתר ב-3 במרס 2018).

³¹ פרטים באתר השיווק של חברת טרקלין: http://www.traklin-group.com/he/bldProject_details.asp?pid=19 (כניסה לאתר ב-21 במרס 2018).

³² תיאור באתר פרסום לנדל"ן בהתנחלויות:

[illegible]

³³ תיאור באתר שיווק של חברת צמח המרמן <http://zhg.co.il/projects/amirey-nof/about> (כניסה לאתר ב-21 במרס 2018).

³⁴ תיאור נוסף באתר פרסום לנדל"ן בהתנחלויות:

<http://www.goyosh.co.il/%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%A7%D7%98%D7%99%D7%9D/%D7%90%D7%69E%D7%99%D7%A8%D7%99-%D7%A0%D7%95%D7%A3-%D7%90%D7%9C%D7%A4%D7%99-%D7%9E%D7%A0%D7%A9%D7%>

³⁵ צמח המרמן בע"מ, דוח הדירקטוריון על מצב ענייני החברה ליום 30 בספטמבר 2015, עמ' 4-5 <http://maya.tase.co.il/reports/details/1003882> (כניסה לאתר ב-10 במרס 2018).

³⁶ מכתב מחברת צמח המרמן לרשות ניירות ערך ולבורסה לניירות ערך בתל אביב, 18 ביוני 2015, http://ir.zhg.co.il/immediate_reports/%D7%94%D7%AA%D7%A7%D7%A9%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%94%D7%A1%D7%9B%D7%9D-%D7%9C%D7%99%D7%95%D7%95%D7%99-

הבנק הבינלאומי	ביתר עילית	"גינות מנרב" ³⁷	פרויקט לבניית 90 יחידות דיור בגבעה ג'	שיחת טלפון עם נציג חברת הבנייה, 14 באוגוסט 2017 ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק איגוד	אלקנה	"צמרות אלקנה" ³⁸	פרויקט לבניית 50 יחידות דיור בשכונה הצפונית	שיחת טלפון עם נציג חברת הבנייה, 10 באוגוסט 2017
בנק מזרחי-טפחות	אריאל	"אריאל הירוקה"	פרויקט לבניית 96 יחידות דיור המשווך כבנייה ידידותית לסביבה	עלון היזם, ³⁹ ביקור ארגון Human Rights Watch באתר הבנייה בשנת 2015 ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק מזרחי-טפחות	אריאל	"ירוק באריאל" ⁴⁰	פרויקט של 36 יחידות דיור	אתר חברה ישראלית המספקת ייעוץ ושירותים לפרויקט ⁴¹
בנק מזרחי-טפחות	אפרת	"בוסתן הדגן"	פרויקט של 43 יחידות דיור	שיחת טלפון עם נציג חברת הבנייה, 24 באוגוסט 2017, אתר חברה ישראלית המספקת ייעוץ ושירותים לפרויקט, ⁴² אתר חברת הבנייה (המצוין ליווי בנקאי מבלי לנקוב בשם הבנק) ⁴³
בנק מזרחי-טפחות	אפרת	בגבעת התמר ⁴⁴	פרויקט של 16 יחידות דיור	אתר חברה ישראלית המספקת ייעוץ ושירותים לפרויקט ⁴⁵

³⁷ <http://www.minrav.co.il/Project-73.html> (כניסה לאתר ב-10 במארס 2018).

³⁸ תיאור באתר לפרסום נדל"ן: <http://www.my-community.co.il/project/contractor/738> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

³⁹ זמין בכתובת: <http://www.ad.co.il/project/64> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

ⁱⁱⁱ תיאור באתר לפרסום נדל"ן בהתנחלויות:

<http://www.bemuna.co.il/product/%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%A7%D7%98-%D7%A4%D7%A1%D7%92%D7%9C-%D7%90%D7%A8%D7%99%D7%90%D7%9C> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁴¹ איילון בקרת פרויקטים וייעוץ בע"מ,

<http://www.ayalonim.co.il/119500/%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%99%D7%A7%D7%98%D7%99%D7%9D-%D7%9D-%D7%A2%D7%99%D7%9C%D7%99%D7%9D> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁴² איילון בקרת פרויקטים וייעוץ בע"מ,

<http://www.ayalonim.co.il/119500/%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%99%D7%A7%D7%98%D7%99%D7%9D-%D7%9D-%D7%A2%D7%99%D7%9C%D7%99%D7%9D> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁴³ תיאור באתר החברה <http://ykenig.co.il/#section1> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁴⁴ תיאור באתר לפרסום נדל"ן:

<http://kanbonim.mako.co.il/%D7%97%D7%A4%D7%A9-%D7%93%D7%99%D7%A8%D7%94-%D7%91%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%A7%D7%98/%D7%A2%D7%99%D7%A8-%D7%93%D7%95%D7%93-%D7%92%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%99%D7%9C-%D7%A2%D7%99%D7%9C%D7%99%D7%9D> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁴⁵ איילון בקרת פרויקטים וייעוץ בע"מ,

<http://www.ayalonim.co.il/119500/%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%99%D7%A7%D7%98%D7%99%D7%9D-%D7%9D-%D7%A2%D7%99%D7%9C%D7%99%D7%9D> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

הקמת פרויקט הדיור "אמירי נוף" בהתנחלות אלפי מנשה.

© 2017 Human Rights Watch

שני מקרים לדוגמה

עזון ואלפי מנשה

בנק לאומי "מלווה" את החברה הישראלית צמח המרמן בע"מ, או שותף לה, בבניית שלב חדש בפרויקט הבנייה "אמירי נוף" בהתנחלות הישראלית אלפי מנשה. על-פי דו"ח שהגישה חברת הבנייה לבורסה לניירות ערך בתל-אביב, השלב החדש יכלול 130 יחידות דיור בפרויקט להקמת חמישה בניינים בשכונת "גבעת טל", מדרום מזרח לחלקה הבנוי העיקרי של אלפי מנשה.⁵⁵ סרטון קידום מכירות של חברת צמח המרמן מפרסם דירות יוקרה ופנטהאוזים ב"יישוב קסום אחד במרכז הארץ... אל מול נוף כפרי עוצר נשימה, בין עצי זית והחצבים הפורחים..."⁵⁶ כיוון שהפרויקט ממוקם בתוך התנחלות, יחידות הדיור הן מחוץ לתחום עבור פלסטינים מהגדה המערבית, שעליהם נאסר להיכנס להתנחלויות למעט כפועלים המחזיקים בהיתרים מיוחדים.

ב-17 ביוני 2015 חתם הבנק על הסכם עם חברת צמח המרמן בע"מ למימון הפרויקט.⁵⁷ החברה

מציינת בפומבי כי לפרויקט שותף "תאגיד בנקאי", ונציגת מכירות אישר בפני ארגון Human Rights Watch במסגרת תדריך שניתן לקבוצה מצומצמת באשר לפרויקט הדיור, כי השותף הוא בנק לאומי.⁵⁸ הבנק מספק אשראי בסך 184.5 מיליון ש"ח.⁵⁹ כחלק מההסכם, רוכשי דירות מעבירים תשלומים לבנק לאומי, והבנק מתנה את מתן האשראי לחברה בהתקדמות קבלת היתרי הבנייה, השלמת שלבי בנייה שונים ושיווק הדירות. ההסכם מקנה לבנק לאומי עמלות בשיעור של 0.75% לשנה על האשראי שבו נעשה שימוש, בנוסף לריבית על סכום זה בשיעור הפריים בתוספת 0.85%. כמו כן יקבל הבנק 0.2% נוספים מדי שנה על כל חלק מהאשראי שניתן ולא נוצל.⁶⁰

אלפי מנשה מופרדת מרוב שטחה של הגדה המערבית באמצעות מכשול ההפרדה שבנתה ישראל, ומשמעות הדבר היא שכלי רכב הנהוגים בידי ישראלים יכולים להגיע אליה מתוך ישראל

⁵⁵ צמח המרמן בע"מ, דו"ח הדירקטוריון על מצב ענייני החברה ליום 30 בספטמבר 2015, עמ' 4-5, <http://maya.tase.co.il/reports/details/1003882> (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

⁵⁶ הסרטון זמין בכתובת https://www.youtube.com/watch?v=48BYkhsi_Ko (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).
⁵⁷ ארגון "מי מרוויח מהכיבוש", "Directorate's Report of Financing Land Grab", p.24; Zemach Hammerman Ltd., September 30, 2015; מכתב מצמח המרמן לרשות לניירות ערך ולבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ מה-18 ביוני 2015, http://ir.zhg.co.il/immediate_reports (התקשרות-בהסכם-ליווי-בנקאי-בקשר-עם-פרוי-2 (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018)).

⁵⁸ חוקרת מטעם ארגון Human Rights Watch ביקרה במשרדי פרויקט הדיור כדי לבקש עלונים על הפרויקט. באותה שעה עמד להתחיל במקום תדריך, ונציג המכירות הזמין את החוקרת להשתתף בו. במהלך המושב הסמינר אישר נציג המכירות כי בנק לאומי מלווה את הפרויקט. לאחר מכן שלח ארגון Human Rights Watch מכתבים בהם ביקש עותקים של ההסכם הן מצמח המרמן בע"מ והן מבנק לאומי, אך איש מהם לא השיב. הארגון הישראלי הלא ממשלתי "מי מרוויח מהכיבוש" מציין גם הוא את בנק לאומי כבנק המלווה של הפרויקט בדו"ח "Financing Land Grab".

⁵⁹ צמח המרמן בע"מ, דו"ח הדירקטוריון, 30 בספטמבר 2015.

⁶⁰ שם.

מבלי לעבור במחסום. כלי רכב הנהוגים בידי פלסטינים מהגדה המערבית, לעומת זאת, אינם יכולים להגיע למקום. על הכביש מישראל לאלפי מנשה אין שום סימן נראה לעין המציין מעבר משטח ישראל לשטח הגדה המערבית. בתדריך שניתן לקבוצה מצומצמת שבה נכח נציג ארגון Human Rights Watch, ואשר בו תואר פרויקט "אמירי נוף", קונה פוטנציאלי עמד על כך שאלפי מנשה נמצאת מצדו הישראלי של מה שמכונה "הקו הירוק", גבולה המוכר בינלאומית של ישראל. לדבריו, הוא גדל באלפי מנשה, וכעת מעוניין לשוב ולגור בה כאדם מבוגר, אך לא היה מודע לכך שהיא נמצאת בגדה המערבית.

אלפי מנשה הוקמה על אדמות שהיו חלק מהכפר הפלסטיני עזון, בעיקר באמצעות תהליך המשמש את הרשויות הישראליות להשתלטות על קרקע באמצעות הכרזתה "אדמת מדינה", ולאחר מכן להקמת התנחלויות על קרקע זו. אדמת מדינה היא הגדרה רחבה הכוללת בין היתר קרקעות פרטיות שישראל סיווגה מחדש את מעמד הבעלות עליהן, בעיקר בשנות השמונים.⁶¹ ישראל הכריזה על יותר מ-750,000 דונם, או כ-13% משטח הגדה המערבית, להוציא מזרח ירושלים, אדמת מדינה. המשפט ההומניטארי הבינלאומי אוסר על כוח כובש להשתמש בקרקע – ציבורית או פרטית – למעט לצרכיו הביטחוניים או לטובת האוכלוסייה המקומית. אולם על-פי הצבא הישראלי, הרשויות הישראליות הקצו שליש משטחן הכולל של אדמות המדינה בגדה המערבית להסתדרות הציונית העולמית, בעיקר לשימוש התנחלויות, ופחות מ-1% מאדמות המדינה הוקצו לשימוש פלסטיני.⁶²

לפי מפות שמנהלות רשויות הצבא הישראלי ואשר נמסרו לארגון הישראלי הלא ממשלתי כרם נבות, מסמכי רישום מקרקעין פלסטיניים ומכתב מרשויות הצבא הישראלי, פרויקט "אמירי נוף" ממוקם בחלקו על קרקע שישראל הכריזה "אדמת מדינה" בשנת 1980 ובחלקו על קרקע שהייתה כבר אדמת מדינה תחת השלטון הירדני, לפני הכיבוש הישראלי. נראה כי הרשויות ביטלו בשנת 2014 את ההכרזה על חלקו המזרחי של האתר אדמת מדינה. זאת, במסגרת עבודתו של "צוות הקו הכחול" הרשמי, שעליו הוטל לאשר או לתקן ייעודי קרקע קודמים.⁶³ ייתכן שהסיבה לביטול ההכרזה נעוצה בכך שנקבע כי הקרקע כבר הוגדרה כאדמת מדינה על-ידי הרשויות הירדניות, כפי שנמסר לארגון Human Rights Watch על-ידי הרשויות הפלסטיניות במועצת הכפר עזון. בתגובה לשאלת ארגון Human Rights Watch, כתב המנהל האזרחי, שהוא זרוע הצבא הישראלי המופקדת על עניינים אזרחיים בגדה המערבית, כי חלקו המזרחי של האתר שעליו מוקם הפרויקט מנוהל על-ידי האפוטרופוס לנכסי נפקדים. הדבר עולה בקנה אחד עם הגדרתה של הקרקע כאדמת מדינה כבר לפני 1967. המנהל האזרחי אמר כי הבנייה על קרקע זו מותרת, ככל שהיא עומדת בתוכנית הבנייה שאושרה בשנת 1997.

⁶¹ ארגון Human Rights Watch, כיבוש בע"מ, עמ' 47; בצלם, כל האמצעים כשרים, שם.

⁶² לוינסון חיים, "0.7% מאדמות המדינה בגדה הוקצו לפלסטינים", הארץ, 28 במרץ 2013.

⁶³ כרם נבות, כחול-לבן שחור, עבודת צוות קו כחול בגדה המערבית, דצמבר 2016, http://docs.wixstatic.com/ugd/cdb1a7_1361e28e775f45b7aa4af6e82c918211.pdf (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

מבט על גדר ההפרדה וההתנחלות אלפי מנשה מהכפר הפלסטיני עזון.

© 2017 Human Rights Watch

פרויקט הדיור צמוד לחלקות הרשומות עדיין ברשומות הישראליות כנמצאות בבעלותם הפרטית של פלסטינים. הרשויות הישראליות מגבילות, באופן חלקי או מלא, את הגישה לחלקות אלה, שמכשול ההפרדה חוצץ בין לבין בתי בעליהן.

יצוין, כי הסיווגים שמצמיד הצבא הישראלי לקרקע אינם משנים את מעמדה כשטח כבוש, שהמשפט ההומניטארי הבינלאומי אוסר להעביר אליו את האוכלוסייה האזרחית של הכוח הכובש. זאת, בין אם הקרקע בבעלות פרטית ובין אם לאו וללא קשר לשאלה האם בעליה נתן את הסכמתו. רשויות הצבא הישראלי רשאיות להשתמש בקרקע בשטח כבוש – תהיה הבעלות עליה פרטית או ציבורית – רק לצורכיהן הצבאיים או לטובת האוכלוסייה החיה תחת כיבוש.

החקלאי הפלסטיני אנוואר אבו ח'ליל, שההגעה לחלק מאדמותיו כרוכה עבורו במאמץ רב בשל מכשול ההפרדה סביב ההתנחלות אלפי מנשה.

© 2017 Human Rights Watch

מורשד עבד א-רחמאן סולימאן, תושב עזון, ירש, ביחד עם אחיו ואחיותיו, כ-90 דונם של קרקע שעליה גידל אביו בעבר חיטה, שעורה ועדשים. מסמכי רישום שסיפקה רשות המקרקעין הפלסטינית ומפות שסיפק משרד השלטון המקומי הפלסטיני מלמדים כי הקרקע רשומה על שם המשפחה. לדברי סולימאן בשנות השמונים רשויות הצבא הישראלי השתלטו על כשבעה עד שמונה דונם מקרקע זו, ככל הנראה בהתבסס על פרשנות מגבילה ואנכרוניסטית לחוקים עות'מאניים לרישום קרקעות המחייבת ראיות בדבר עיבוד משמעותי של הקרקע כהוכחה לבעלות. מפות שסיפקו הרשויות הישראליות לארגון הישראלי הלא ממשלתי כרם נבות ואשר הוצלבו עם המפות אשר נמסרו לארגון Human Rights Watch על-ידי משרד השלטון המקומי של הרשות הפלסטינית, מלמדות כי בשנת 1980 הרשויות הישראליות הכריזו על כשבעה דונם מחלקה הרשומה על שם משפחתו של סולימאן אדמת מדינה והתירו לבנות עליה כמה בתים השייכים להתנחלות אלפי מנשה.

ארגון Human Rights Watch פנה בכתב

לרשויות הצבא הישראלי וביקש הסבר בנוגע להקמתם של בתים על חלק מהקרקע שבבעלותו של סולימאן. המנהל האזרחי ביקש מידע נוסף כדי להשיב לשאלה זו. נכון לעת פרסום הדו"ח, טרם התקבלה תשובה משלימה.

עד שנת 2005 התאפשר לסולימאן לגשת לחלק ממה שנותר מאדמתו באמצעות הליכה רגלית של כעשר דקות בדרך עפר. אולם מכשול ההפרדה, החורג יותר מחמישה קילומטרים לעומק הגדה המערבית כדי לכלול את אלפי מנשה בצדו ה"ישראלי", ניתק את משפחתו של סולימאן מאדמתה. סולימאן, ארבעה מתשעת אחיו ואחיותיו, וכמה מילדיהם, קיבלו היתרים להגיע לקרקע באמצעות שער חקלאי הנפתח מדי יום למשך 15 דקות בבוקר ו-15 דקות אחר הצהריים. ההגעה לקרקע בדרך זו מחייבת ללכת ברגל או לנסוע בעגלה רתומה לבעל חיים מרחק של ארבעה עד שישה קילומטרים. כדי לעבור בשער ברכב ממונע, שאינו מכונה חקלאית, נדרש היתר. בני המשפחה אינם יכולים לשכור עובדים חקלאיים, בשל הדרישה שאלה יצטיידו בהיתרים, וליתר בני המשפחה לא הונפקו היתרים. כיום עברו בני המשפחה לגדל עצי זית, שקד, צבר וענבים – גידולים המצריכים פחות טיפול.

מסחה ואלקנה

בנק מזרחי טפחות "מלווה" שני פרויקטים חדשים של בנייה, "אחדות אלקנה", המבוצע בידי החברה הישראלית משהב, ו"משכנות אלקנה", המבוצע בידי החברה הישראלית שוהם, ממש

מול הכפר הפלסטיני מסחה.⁶⁴ הפרויקטים מרחיבים את שטחה הבנוי של ההתנחלות אלקנה עד למכשול ההפרדה, ונבנים על קרקע שרשויות הצבא הישראלי הכריזו אדמת מדינה. על-פי מפות שנמסרו על-ידי רשויות הצבא הישראלי לארגון כרם נבות ומפות המנוהלות בידי הרשויות הפלסטיניות המקומיות, הפרויקטים מוקפים מכל שאר עבריהם בקרקעות בבעלות פלסטיית פרטית. על-פי תשובה ששלח המנהל האזרחי לארגון Human Rights Watch, בשנת 2005 רשויות הצבא הישראלי הכריזו אדמת מדינה לפחות על חלק מהאזור. בתיו הקרובים ביותר של הכפר מסחה נמצאים במרחק של מחצית הקילומטר מהפרויקט. תושבי מסחה שבבעלותם קרקעות באזור שמעבר למכשול ההפרדה חייבים להגיש לרשויות הצבא הישראלי בקשות להיתרים שיאפשרו להם להגיע לאדמתם. זאת, דרך שער חקלאי הנפתח פעמיים ביום בשעות קבועות, ושהמעבר בו מחייב אותם לנסוע למרחק של 13 קילומטר מהכפר.

⁶⁴ חוקרת מטעם ארגון Human Rights Watch התקשרה לנציגי חברות הבנייה המשווקות את הפרויקטים, שמסרו לה בטלפון אילו בנקים מלווים אותם. ארגון Human Rights Watch פנה בכתב לחברות משהב ושוהם ולבנק מזרחי טפחות כדי לבקש העתקים של ההסכמים הרלוונטיים, אך לא קיבל כל מענה.

דחפורים מכינים את הקרקע להקמת פרויקט "אחדות אלקנה" בהתנחלות אלקנה.

© 2018 Human Rights Watch

כיוון שהפרויקט ממוקם בתוך התנחלות, יחידות הדיור שלו הן מחוץ לתחום עבור פלסטינים מהגדה המערבית, שעליהם נאסר להיכנס להתנחלויות למעט כפועלים המחזיקים בהיתרים מיוחדים. בדומה למקרה של אלפי מנשה, מכשול ההפרדה באזור אלקנה חורג מהקו הירוק לעומק הגדה המערבית. בנקודה הרחוקה ביותר המכשול מגיע למרחק של 6 קילומטרים מהקו הירוק והוא מותיר את ההתנחלויות הישראליות הסמוכות בצדו ה"ישראלי". הנסיעה מישראל לאלקנה היא רציפה לחלוטין, ללא מחסומים או ציון כלשהו של המעבר לתוך שטח הגדה המערבית. שר התחבורה הישראלי אישר לאחרונה קו רכבת קלה מישראל להתנחלות הישראלית אריאל, שיעבור דרך אזור אלקנה וייתכן שיכלול תחנה בתוך ההתנחלות.⁶⁵

⁶⁵ גורדיסקי סוניה, "התחנה הבאה אריאל: ישראל כ"ץ אישר הקמת רכבת בעיר", גלובס, 15 במארס 2018, <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001227963> (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

שער חקלאי במסחה המאפשר לחקלאים פלסטינים הנושאים היתרי כניסה להגיע לאדמותיהם שמעברו השני של מכשול ההפרדה במועדים שנקבעו מראש.

© 2017 Human Rights Watch

משפחת עאמר ממסחה היא הבעלים של כ- 400-500 דונם של קרקע הנמצאת מעבר למכשול ההפרדה, בחלקות המשובצות, לדברי בני המשפחה, בין אתרי הבנייה בהתנחלות. אחד האחים ממשפחת עאמר, שבחר שלא להזדהות בשמו הפרטי מחשש ממעשי נקם, קיבל מהצבא הישראלי היתר להגיע לאדמתו אך ממעט להשתמש בו. ארגון Human Rights Watch בחן את ההיתר, המונפק על-ידי הצבא הישראלי לאנשים שבהם הוא מכיר כבעלי קרקע הנמצאת מצדו השני של מכשול ההפרדה. על אף שהקרקע נמצאת במרחק של מחצית הקילומטר מהבית הקרוב ביותר במסחה ושני קילומטרים בלבד מבית בעליה, כדי להגיע אליה הוא נאלץ לנסוע בדרך עוקפת שאורכה 20 קילומטר. הנסיעה בדרך זו אורכת שעות, ומחייבת מעבר בשער חקלאי מסוים הנפתח פעמיים ביום למשך 15-30 דקות בכל פעם. בעל הקרקע מורשה להיכנס או לצאת רק בשעות קבועות אלה. לדבריו משפחתו נהגה לגדל חיטה, עדשים, שעורה, שקדים וזיתים על קרקע זו, אולם כעת הם מגדלים עליה רק 200 עצי זית. זאת לאחר שהרשויות הישראליות עקרו 300 עצי זית נוספים וסללו דרכים והניחו תשתית אחרת על חלק מהקרקע. הוא הסביר כי הם אינם יכולים עוד להגיע לקרקע בקלות ובתדירות שתספיק לטפל בגידולים אחרים, המצריכים עבודה רבה יותר. אח אחר במשפחה דיבר בחיבה על הזמנים שבהם בילה באדמות, כילד, לפני הקמת מכשול ההפרדה, כשהוא ואחיו ואחיותיו נטעו עצי זית ושתו מי גשמים מבריכה עונתית שנוצרה בתצורת סלע טבעית.

לדברי האחים ההתנחלות השתלטה על חלק מאדמתם, לרבות לצורך סלילת כבישים ובניית בתים, ובכלל זה, ככל הנראה, אזור שהרשויות הישראליות הכריזו עליו אדמת מדינה. מפות המנוהלות בידי הצבא הישראלי ואשר נמסרו לארגון כרם נבות מלמדות שחלק מהקרקע שלדברי האחים שייכת להם הוכרזה אדמת מדינה בשנות השמונים ואושרה לבניית בתים ולסלילת כבישים בהתנחלות. חלקות אחרות נותרו, כך משוער, רשומות על שמם ברשומות הישראליות, אך כיום הן משובצות בין בתים בהתנחלות. לדברי האחים הם זיהו את אדמתם בסרטון קידום מכירות המפרסם את פרויקט הבנייה "משכנות אלקנה". לדבריהם, הם שכרו את שירותיו של עורך דין כדי לנסות לעצור את הבנייה, לפחות על חלק מאדמתם.

העובדה שכמה מבני המשפחה קיבלו מהרשויות הישראליות היתרים להגיע לאדמתם, כמו-גם מסמכי רישום מס שהונפקו בידי הרשויות הישראליות ושאותם בחן ארגון Human Rights Watch, מלמדים שהרשויות הישראליות מכירות בכך שלפחות חלק מהקרקע שמצדו ה"ישראלי" של המכשול נמצאת בבעלות משפחת עאמר. אולם, לדברי האחים, למעט בעונות החריש והמסיק, הם אינם מגיעים עוד לקרקע, כיוון שהדרך אליה מפרכת מדי ושעות הפתיחה של השער מגבילות מדי.

פרויקט בנייה חדש בהתנחלות אלקנה, המוקם על אדמות שלדברי בני משפחת עאמר שייכות להם.

© 2017 Human Rights Watch

תוואי מכשול ההפרדה תוכנן לכלול התנחלויות מצדו ה"ישראלי", ובכלל זה שטח הבנוי של ההתנחלויות בעת קביעת התוואי (החל בשנת 2002) כמו-גם קרקעות בגבולותיהן המוניציפאליים שבהן הייתה כוונה לאשר בנייה בעתיד. זאת כדוגמת האזורים שבהם נבנים "אמירי נוף" באלפי מנשה ו"אחדות אלקנה" ו"משכנות אלקנה" באלקנה.⁶⁶ בפסיקה תקדימית של בג"ץ בעתירה נגד הקמת מכשול ההפרדה בתוך הגדה המערבית (בניגוד לחלקי המכשול שהוקמו על הקו הירוק, הגבול בין ישראל לגדה המערבית), אמרה ממשלת ישראל כי תוואי המכשול הוכתב על-ידי שיקולים ביטחוניים, לרבות הרצון להגן על מתנחלים ישראלים בגדה המערבית. נציגים של בעלי קרקעות פלסטינים ושל ארגוני זכויות אדם חלקו על טיעון זה וטענו כי המכשול חודר לתוך הגדה המערבית כדי לאפשר את סיפוחן בפועל של ההתנחלויות הישראליות.⁶⁷

⁶⁶ ראו בג"ץ 04/7957 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד ס(2) 477, פסק 19; בצלם, **במסווה של ביטחון: הרחבת התנחלויות בחסות מכשול ההפרדה**, דצמבר 2005, עמ' 21-85, https://www.btselem.org/download/200512_under_the_guise_of_security_heb.pdf (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

⁶⁷ בג"ץ 04/2056 - מועצת הכפר בית סוריק ואח' נ' ממשלת ישראל ואח', פ"ד נח(5), 30 ביוני 2004, פסקה 12.

מתן משכנתאות לרוכשי דירות

בנק ישראלילים מספקים גם משכנתאות לרוכשי דירות בהתנחלויות ישראליות. רוכשים אלה אינם כוללים פלסטינים תושבי הגדה המערבית, שאינם מורשים להיכנס להתנחלויות למעט כפועלים המחזיקים בהיתרים מיוחדים. עבור פרויקטים חדשים של בנייה, בנקים לעיתים "מאשרים מראש" פרויקט, ומשמעות הדבר היא שהם בוחנים את רישומי המקרקעין ואת התכניות לפיתוח תשתית ולאחר מכן נותנים את הסכמתם העקרונית להעניק הלוואות משכנתא לרוכשי נכסים אלה, בכפוף לאישור בקשת ההלוואה. סוכני נדל"ן אמרו לארגון Human Rights Watch כי הנוהג של בנקים להעניק "אישור מראש" לפרויקטים רווח יותר כאשר התשתית לפרויקט טרם הונחה, ולכן הבנק יקבל מהיזם ביטחונות להנחת התשתית הנחוצה כדי לתמוך בערך הבתים. על-פי תנאי הלוואות המשכנתא, הבנק רוכש זכויות בנכס בהתנחלות ובמקרה של חדלות פרעון משתלט על הנכס, בדרך כלל כדי למכור אותו.

שבעת הבנקים הישראליים שעמם יצר ארגון Human Rights Watch קשר לא השיבו על בקשות הארגון לספק מידע בנוגע להיקף הלוואות המשכנתא שהם מעניקים לבתים בהתנחלויות. אולם, ארגון Human Rights Watch קיבל מידע בנוגע לשלושה פרויקטים שבנק מזרחי טפחות "אשר מראש" משיחות עם נציגי מכירות המשווקים פרויקטים אלה. המידע מוצג בטבלה שלהלן ובמפה האינטראקטיבית.

אישור הפרויקט עבור משכנתאות ליחידים

שם הבנק	התנחלות	פרויקט בנייה	תיאור	מקור המידע על מעורבות הבנק
בנק מזרחי-טפחות	דולב	"פסגת דולב" ⁶⁸	פרויקט של 26 יחידות דיור	שיחה טלפונית עם נציג חברת הבנייה, 20 ביולי 2017. הבנק ביצע הערכה של הפרויקט ואישר אותו לצורך מתן משכנתאות ליחידים בכפוף לאישור פרטני של הלווים.
בנק מזרחי-טפחות	אבני חפץ	"קדם" ⁶⁹	פרויקט של 870 יחידות דיור המשווק כהתנחלות חדשה ⁷⁰	שיחה טלפונית עם נציג חברת הבנייה, 7 באוגוסט 2017. הבנק ביצע הערכה של הפרויקט ואישר אותו לצורך מתן משכנתאות ליחידים בכפוף לאישור פרטני של הלווים.

⁶⁸ תיאור באתר החברה: <http://www.h-shomron.com/projects/pisgat-dolev-dolev/> (כניסה לאתר ב-22 במרס 2018).

⁶⁹ תיאור באתר החברה: <http://yishuv.hzahav.co.il/> (כניסה לאתר ב-22 במרס 2018).

⁷⁰ תיאור נוסף באתר לשיווק נדל"ן בהתנחלויות:

[illegible]

בנק מזרחי-טפחות	לשם	קדמא בלשם ⁷¹	פרויקט של 42 יחידות דיור	שיחה טלפונית עם נציג שיווק. 9 באוגוסט 2017.
-----------------	-----	-------------------------	--------------------------	---

סניפי בנק

על-פי מידע שפורסם על-ידי בנק ישראל ובאתרי האינטרנט של הבנקים הרלוונטיים, קיימים לפחות 16 סניפים של בנקים ישראליים בשש התנחלויות בשטח C, שטח הגדה המערבית שבו ממוקמות רוב ההתנחלויות הישראליות, כפי שניתן לראות בטבלה שלהלן ובמפה האינטראקטיבית.⁷² רשימה זו כוללת את כל סניפי הבנקים ומסוף אוטומטי אחד המופעל על-ידי בנק אך אינה כוללת מסופים אוטומטיים המופעלים בידי גורמים שאינם בנקים.

נקודות שירות

שם הבנק	התנחלות	סוג נקודת השירות	מקור המידע
בנק דיסקונט	ביתר עילית	סניף בנק, באמצעות חברת הבת, בנק מרכנתיל דיסקונט	מאגר המידע של בנק ישראל ⁷³ אתר בנק מרכנתיל דיסקונט ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק דיסקונט	מעלה אדומים		מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק דיסקונט, ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק הפועלים	אריאל	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק הפועלים ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק הפועלים	ביתר עילית	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק הפועלים ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק הפועלים	מעלה אדומים	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק הפועלים ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"

⁷¹ תיאור נוסף באתר המפרסם נדל"ן: <http://www.my-community.co.il/project/572> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁷² "הפיקוח על הבנקים, איתור סניפי בנק", בנק ישראל, <http://www.boi.org.il/he/BankingSupervision/BanksAndBranchLocations/Pages/LocatingBankBranches.aspx> (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

⁷³ בנק ישראל, הפיקוח על הבנקים, איתור סניפי בנקים, <http://www.boi.org.il/he/BankingSupervision/BanksAndBranchLocations/Pages/LocatingBankBranches.aspx> (כניסה לאתר ב-12 במארס 2018).

בנק לאומי	קריית ארבע	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק לאומי ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק לאומי	מעלה אדומים	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק לאומי ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק לאומי	מודיעין עילית	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק לאומי ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק ירושלים	ביתר עילית	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק ירושלים ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק ירושלים	מודיעין עילית	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק ירושלים ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק ירושלים	מעלה אדומים	מסוף בנק אוטומטי	מאגר המידע של בנק ישראל ואתר בנק ירושלים
הבנק הבינלאומי	אריאל	סניף בנק (באמצעות חברת הבת, בנק אוצר החייל)	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר הבנק הבינלאומי ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
הבנק הבינלאומי	ביתר עילית	סניף בנק (באמצעות חברת הבת שלו, בנק פועלי אגודת ישראל)	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר הבנק הבינלאומי ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
הבנק הבינלאומי	מודיעין עילית	סניף בנק (באמצעות חברת הבת שלו, בנק פועלי אגודת ישראל)	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר הבנק הבינלאומי ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק מזרחי-טפחות	אלון שבות	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק מזרחי-טפחות ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק מזרחי-טפחות	קרני שומרון	סניף בנק	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק מזרחי-טפחות ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"
בנק מזרחי-טפחות	מעלה אדומים	סניף בנק (באמצעות חברת הבת שלו, בנק יהב)	מאגר המידע של בנק ישראל, אתר בנק יהב ודו"ח ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"

מתן הלוואות למועצות אזוריות ומקומיות של התנחלויות

מועצות אזוריות ומקומיות של התנחלויות מספקות למתנחלים שירותים התומכים בקיומן של ההתנחלויות ומעודדים תושבים חדשים לעבור אליהן. שירותים אלה נעים משירותים בסיסיים כמו תברואה וחינוך לשירותים מתקדמים יותר כמו שירותי פנאי, תיירות, אמנות ותרבות בהתנחלויות הגדולות יותר. שירותים אלה אינם נגישים לפלסטינים מהגדה המערבית.

הלוואות בנקאיות הן מקור הכנסה חשוב עבור עיריות, מועצות מקומיות ומועצות אזוריות אלה. במקרים מסוימים משרד הפנים הישראלי מספק ערבויות להלוואות, ובכך מפחית את העלויות ללווים על ידי הקטנת הסיכון למלווים.⁷⁴ הרשויות המקומיות יכולות גם לקזז חלק מעלות ההלוואות באמצעות סובסידיות ממשלתיות נוספות, שכן משרד הפנים מחשב את "מענקי האיוון" שהוא משלם לרשויות המקומיות בהתבסס, בין היתר, על הגירעון התקציבי של הרשויות המקומיות, הגדל בשל עלויות האשראי. בישיבה שהתקיימה בנושא התקציב תיאר אחד מחברי המועצה האזורית גוש עציון שבדרום הגדה המערבית את ההלוואות הבנקאיות כ"דרך היחידה לפיתוח המועצה".⁷⁵ הלוואות בנקאיות משמשות בדרך כלל למימון התקציבים ה"בלתי-רגילים", המשמשים לפיתוח ולהרחבה של תשתית התנחלויות ומתקניהן, כך עולה מפרוטוקולים של ישיבות מועצות אזוריות ומקומיות של התנחלויות. פרוטוקולים אלה מתייחסים לתהליכים תחרותיים שבאמצעותם מקבלות הרשויות המקומיות הצעות מימון שונות.

בדו"ח שפרסם לאחרונה ארגון "מי מרוויח מהכיבוש"⁷⁶ מופיעות דוגמאות להלוואות ולערבויות להלוואות שקיבלו התנחלויות, כמפורט בטבלה שלהלן ובמפה האינטראקטיבית.

הלוואות לרשויות מקומיות/אזוריות של התנחלויות

מקור המידע	תאריכים ופרטים	אשראי מוצע	רשויות של התנחלויות	שם הבנק
דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁷⁷	בחודש מאי 2016 או לאחר מכן	סכום ההלוואה לא צוין	מועצה אזורית גוש עציון	בנק דיסקונט
דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול	בחודש יולי 2014 או לאחר מכן	6 מיליון ש"ח (1.6 מיליון דולר ארה"ב)	מועצה אזורית גוש עציון	בנק דיסקונט

⁷⁴ ראו לדוגמה אגף החשב הכללי, משרד האוצר, "מתן אשראי בנקאי ותקציבי לרשויות מקומיות בתכניות הבראה", <http://mof.gov.il/AG/FinancingAndCredit/Pages/CreditLocalAuthorities.aspx> (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

⁷⁵ מועצה אזורית גוש עציון, פרוטוקול דיון מישיבה מן המניין מס' 4 של מליאת המועצה האזורית גוש עציון לשנת 2014 שהתקיימה ביום ב', כ"ח ניסן תשע"ד (2014/4/28), עמ' 7.

⁷⁶ <https://www.baitisraeli.co.il/uploads/n/1490103947.7817.pdf> (כניסה לאתר ב-24 באפריל 2018).

⁷⁷ Who Profits, Financing Land Grab.

⁷⁷ מועצה אזורית גוש עציון, פרוטוקול דיון מישיבה מן המניין מס' 4 של מליאת המועצה האזורית גוש עציון לשנת 2016, 1 במאי 2016, עמ' 7, <https://www.baitisraeli.co.il/uploads/n/1490170165.5761.pdf> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

				ישיבת המועצה האזורית ⁷⁸
בנק דיסקונט	מועצה אזורית גוש עציון	ככל הנראה הלוואה של 5 מיליון ש"ח (1.4 מיליון דולר ארה"ב)	בחדש יוני 2015 או לאחר מכן	דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁷⁹
בנק דיסקונט	מועצה אזורית הר חברון	הלוואה של 4.8 מיליון ש"ח (1.3 מיליון דולר ארה"ב) והלוואה של 605,000 ש"ח (178,000 דולר ארה"ב)	בחדש מארס 2016 או לאחר מכן (באמצעות חברת הבת בנק מרכנתיל דיסקונט)	דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁸⁰
בנק הפועלים	מועצה אזורית מגילות ים המלח	הלוואה של 1.5 מיליון ש"ח (410,000 דולר ארה"ב)	בחדש יולי 2014 או לאחר מכן	דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁸¹
בנק הפועלים	מועצה אזורית מגילות ים המלח	הלוואה של 2 מיליון ש"ח (550,000 דולר ארה"ב) לפיתוח	בחדש יוני 2016 או לאחר מכן	דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁸²

⁷⁸ מועצה אזורית גוש עציון, פרוטוקול דיון משיבה שלא מן המניין של מליאת המועצה האזורית גוש עציון לשנת 2014 בנושא דו"ח הביקורת לשנת 2012, 30 ביוני 2014, עמ' 6-7, <https://www.baitisraeli.co.il/uploads/n/1490103950.8061.pdf> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018); מועצה אזורית גוש עציון, פרוטוקול דיון משיבה מן המניין מס' 6 לשנת 2014, 6 ביולי 2017, עמ' 6.

⁷⁹ מועצה אזורית גוש עציון, פרוטוקול דיון משיבה מן המניין מס' 6 של מליאת המועצה האזורית גוש עציון לשנת 2015, 28 ביוני 2015, עמ' 10-15, <https://www.baitisraeli.co.il/uploads/n/1490168088.5762.pdf> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁸⁰ מועצה אזורית הר-חברון, פרוטוקול ישיבת מליאה מן המניין מס' 1/16, 1 במארס 2016, סעיף 5, <http://www.hrhevron.co.il/uploads/n/1459930514.6815.pdf> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁸¹ מועצה אזורית מגילות ים המלח, פרוטוקול משיבת מליאת המועצה מס' 7/2014, 3 ביולי 2014, עמ' 2, <http://www.dead-sea.org.il/dead-sea.org.il/originals/%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%98%D7%95%D7%A7%D7%95%D7%9C%20%D7%9E%D7%9C%D7%99%D7%90%D7%94%202014%20-7.pdf> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁸² מועצה אזורית מגילות ים המלח, פרוטוקול משיבת מליאת המועצה מס' 5/2016, 2 ביוני 2016, סעיף 4(ה), <http://www.dead-sea.org.il/dead-sea.org.il/originals/%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%98%D7%95%D7%A7%D7%95%D7%9C%20%202016.pdf> (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁸³	בחדש פברואר 2015 או לאחר מכן	הלוואה של 10.9 מיליון ש"ח (3 מיליון דולר ארה"ב) לפרויקט ביוב	מועצה אזורית בנימין	בנק לאומי
דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁸⁴	בחדש מאי 2016 או לאחר מכן	הלוואה של 5 מיליון ש"ח (1.4 מיליון דולר ארה"ב)	מועצה אזורית גוש עציון	בנק לאומי
דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁸⁵	בחדש יוני 2015 או לאחר מכן	הלוואה של 2.5 מיליון ש"ח (685,000 מיליון דולר ארה"ב) לפרויקט ביוב	מועצה אזורית הר חברון	בנק לאומי
דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁸⁶	בחדש נובמבר 2012 או לאחר מכן	ערבובות בנקאיות בסך 970,000 ש"ח (277,000 דולר ארה"ב)	מועצה מקומית קדומים	בנק איגוד
דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול ישיבת המועצה המקומית מה-29 ביוני 2014 ⁸⁷	בחדש יוני 2014 או לאחר מכן	הלוואה בסך 1.5 מיליון ש"ח (410,000 דולר ארה"ב)	מועצה מקומית אלפי מנשה	בנק מזרחי-טפחות
דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש"	כספים נוספים ניתנו בהלוואה	הלוואה בסך 4.865 מיליון	מועצה אזורית הר חברון	בנק מזרחי-טפחות

⁸³ מועצה אזורית מטה בנימין, ריכוז החלטות מליאה מס' 1, 24 בפברואר 2015, <http://www.binyamin.org.il/uploads/n/1488113472.2180.pdf> (כניסה לאתר ב-22 במרס 2018).
⁸⁴ מועצה אזורית גוש עציון, פרוטוקול משיבה מן המניין מס' 4 של מליאת המועצה האזורית גוש עציון לשנת 2016, 1 במאי 2016, עמ' 7, <https://www.baitisraeli.co.il/uploads/n/1490170165.5761.pdf> (כניסה לאתר ב-22 במרס 2018).

⁸⁵ מועצה אזורית הר-חברון, פרוטוקול ישיבת מליאה מן המניין מס' 5/15, 30 ביוני 2015, עמ' 5, <http://www.hrhevron.co.il/uploads/n/1459930512.8889.pdf> (כניסה לאתר ב-22 במרס 2018).

⁸⁶ מועצה מקומית קדומים, פרוטוקול ישיבת מליאה מן המניין מס' 8/12, 14 בנובמבר 2012, עמ' 1, http://www.kedumim.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/2608.pdf (כניסה לאתר ב-25 ביוני 2018).

⁸⁷ מועצה מקומית אלפי מנשה, פרוטוקול ישיבה שלא מן המניין מס' 16, 29 ביוני 2014, עמ' 4-2 (שמור בתיקי ארגון Human Rights Watch).

		ש"ח (1.3 מיליון דולר ארה"ב), כולל 4.8 מיליון ש"ח שניתנו בהלוואה בתאריך שלא צוין ו-65,000 ש"ח שאושרו על-ידי המועצה בחודש יוני 2015, עבור פרויקט ביוב	בחודש יוני 2015 או לאחר מכן	ופרטוקול ישיבת המועצה האזורית ⁸⁸
בנק מזרחי-טפחות	מועצה מקומית קדומים	ערביות בנקאיות בסך 250,000 ש"ח (68,000 דולר ארה"ב)	בחודש נובמבר 2012 או לאחר מכן	דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול ישיבת המועצה המקומית ⁸⁹
הבנק הבינלאומי	מועצה מקומית אלפי מנשה	הלוואה בסך 670,000 ש"ח (190,000 דולר ארה"ב)	בחודש ספטמבר 2014 או לאחר מכן (באמצעות חברת הבת בנק אוצר החייל)	דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול ישיבת המועצה המקומית מה-16 בספטמבר 2014 ⁹⁰
הבנק הבינלאומי	מועצה מקומית קדומים	ערביות בנקאיות בסך 100,000 ש"ח (27,000 דולר ארה"ב)	בחודש נובמבר 2012 או לאחר מכן	דו"ח "מי מרוויח מהכיבוש" ופרוטוקול ישיבת המועצה המקומית ⁹¹

⁸⁸ מועצה אזורית הר-חברון, פרוטוקול ישיבת מליאה מן המניין מס' 5/15, 30 ביוני 2015, עמ' 5, <http://www.hrhevron.co.il/uploads/n/1459930512.8889.pdf>, 5/15 (כניסה לאתר ב-22 במארס 2018).

⁸⁹ מועצה מקומית קדומים, פרוטוקול ישיבת מליאה מן המניין מס' 8/12, 14 בנובמבר 2012, עמ' 1, http://www.kedumim.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/2608.pdf (כניסה לאתר ב-25 במארס 2018).

⁹⁰ מועצה מקומית אלפי מנשה, פרוטוקול ישיבה שלא מן המניין מס' 20, 16 בספטמבר 2014, עמ' 1-5, <https://www.alfemenashe.muni.il/uploads/n/1481456583.8108.pdf> (כניסה לאתר ב-2 באפריל 2018).

⁹¹ מועצה מקומית קדומים, פרוטוקול ישיבת מליאה מן המניין מס' 8/12, 14 בנובמבר 2012, עמ' 1, http://www.kedumim.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/2608.pdf (כניסה לאתר ב-25 ביוני 2018).

4. האחריות הבינלאומית של עסקים בתחום זכויות האדם

העקרונות המנחים של האו"ם בדבר עסקים וזכויות האדם דורשים מעסקים לבצע בדיקות נאותות כדי לקבוע האם פעילויותיהם תורמות להפרות חמורות של זכויות האדם או של הסטנדרטים שנקבעו במשפט ההומניטארי הבינלאומי או מפיקות מהן תועלת. ארגון Human Rights Watch סבור כי בדיקות נאותות כאלה יראו כי פעילויות הבנקים בהתנחלויות או עמן תורמות להפרות חמורות בדרכים רבות: לדוגמה, הן תורמות לבנייה, רכישה ומכירה של בתים על קרקע שנגזלה באורח בלתי חוקי; הן מספקות תמיכה למועצות מקומיות המספקות שירותים לישראלים אך לא לפלסטינים תושבי הגדה המערבית, בהתנחלויות שקיומן משמש להצדקת הגבלות חמורות על חופש התנועה של פלסטינים; והן כוללות הקמה של נקודות שירות על קרקע פלסטינית שפלסטינים אינם מורשים להגיע אליה. בסייען להרחבתן של התנחלויות, פעילויות אלה של הבנקים מסייעות להעברה בלתי חוקית של אוכלוסייה.

חשש מיוחד עולה בהקשר של רכישת נכסים ביד בנקים. זאת לרבות פרויקטים לדיור ובתים בודדים שבהם הבנקים רוכשים זכויות בעלות כחלק מ"הסכמי ליווי" עם יזמים ולווי משכנתאות יחידים. עסקים נושאים באחריות לכבד לא רק את זכויות האדם אלא גם את עקרונות המשפט ההומניטארי הבינלאומי, המגן, בין היתר, על זכויות הקניין של אנשים החיים תחת כיבוש.⁹² הוועד הבינלאומי של הצלב האדום הביע חשש מן האפשרות שבמצב סכסוך, עסקים ירכשו רכוש ללא הסכמתם של הבעלים. בהנחיותיו לעסקים הפועלים באזורי סכסוך נאמר:

"ארגונים עסקיים הפועלים באזורי עימות חייבים לנקוט זהירות ניהולית מוגברת על מנת לוודא שאינם רוכשים משאבים ורכוש ללא הסכמה שניתנה על-ידי הבעלים מרצונם. אם לא יעשו כן הם עלולים למצוא עצמם מואשמים בהשתתפות בביזה".⁹³

בהנחיות של הוועד הבינלאומי של הצלב האדום מצוין כי האיסור על ביזה חל לא רק על רכישה בכוח הזרוע, אלא גם על רכישה שהושגה בשל פערי כוחות הנובעים מהסכסוך המזוין המתחולל מסביב.⁹⁴ ישראל הגדירה שטחי קרקע נרחבים בגדה המערבית, כולל רכוש פרטי, כ"אדמות מדינה". דיני התפיסה הלוחמתית מתירים לכוח כובש לפעול כאפוטרופוס של קרקעות ציבוריות במהלך הכיבוש ולהשתמש בהן רק לטובת האוכלוסייה המקומית או לצרכיו הצבאיים. אפילו אדמת "מדינה" אמיתית אינה יכולה לשמש לתועלתם של אזרחים ישראלים, ועם תום הכיבוש הבעלות עליה צריכה לשוב לידי הפלסטינים תושבי השטח.

⁹² United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights, adopted March 21, 2011, UN Doc. A/HRC/17/31, פרשנות לעקרון 12.

⁹³ International Committee of the Red Cross, Business and International Humanitarian Law: An Introduction to the Rights and Obligations of Business Enterprises under International Humanitarian Law, p. 22, <https://shop.icrc.org/les-entreprises-et-le-droit-international-humanitaire-introduction-aux-droits-et-obligations-des-entreprises-au-regard-du-droit-international-humanitaire-2574.html> (כניסה לאתר ב-12 במרץ 2018).

⁹⁴ לדוגמה, שוויה של קרקע בבעלות פרטית צונח עבור בעליה הפלסטינים כאשר הרשויות הישראליות מטילות הגבלות על תנועה או מקימות מחסומים פיזיים הגורמים לכך שהקרקע תהיה מחוץ לתחום עבור בעליה, באופן חלקי או מלא. לפיכך, חשש לביזה עלול להתעורר אפילו במקרים שבהם בעלי קרקע פלסטינים חתמו על חוזים למכירת אדמותיהם לשימושן של התנחלויות.

ארגון Human Rights Watch ניתח את הדין הישראלי ומצא כי, בניגוד לטענותיהם של בנקים ישראליים, הוא אינו מחייב בנקים לספק את רוב השירותים שהם מספקים בהתנחלויות.⁹⁵ ממיפוי הפעילויות המוצג כאן – שהוא חלקי ביותר היות שהבנקים סירבו לחשוף בפומבי את היקף הפעילות הקשורה בהתנחלויות וממדיה – עולה כי השירותים מוצעים בהתאם לשיקולים עסקיים. לדוגמה, הבנקים בוחרים להקים סניפי בנק ביישובים גדולים יותר המשמשים כמרכזים אזוריים, שבהם שירותים אלה נגישים במידה הרבה ביותר ללקוחות פוטנציאליים. הם מתחרים על מתן הלוואות לרשויות המקומיות. הם בוחרים אילו פרויקטים של בנייה ללוות. הבנקים, כך נראה, מקבלים החלטות עסקיות, אך ארגון Human Rights Watch סבור כי החלטות אלה מנוגדות לאחריותם בתחום זכויות האדם.

⁹⁵ Human Rights Watch, הדין הישראלי והפעילות הבנקאית בהתנחלויות בגדה המערבית, 12 בספטמבר 2017, <https://www.hrw.org/he/news/2017/09/12/308840>.

נספח: תכתובת בין ארגון Human Rights Watch לבין המנהל האזרחי בנוגע למעמד הקרקעות שעליהן מוקמים בתים חדשים

Sari Bashi

From: Sari Bashi
Sent: Monday, February 19, 2018 12:00 PM
To: [REDACTED]
Subject: "שאלות בדבר מעמד הקרקע באלפי מנשה, פרויקט 'אמירי' נופ"
Attachments: map for civil admin question-amirei nof.pdf; registration block 39-parcel 7.jpg

שלום,

אני פונה אליכם כדי לבקש מידע על מעמד הקרקע עליה נבנה פרויקט חדש באלפי מנשה. מידע זה הינו לצורך פרסום שמכין ארגון Human Rights Watch המנתח את פעילויותיהם של בנקים ישראלים בהתנחלויות בגדה המערבית, בהקשר של אחריותם בדבר זכויות אדם והמשפט ההומניטרי.

ארגון Human Rights Watch הוא ארגון עצמאי, לא ממשלתי, המנטר את מצב זכויות האדם בכתשעים ארצות ברחבי העולם ומדווח על כך. הצוותים שלנו בנושא ישראל ופלסטין חוקרים הפרות של זכויות האדם בידי ישראל, הרשות הפלסטינית וחמאס, ומדווחים עליהן.

להלן שאלותיי:

1. ב"גבעת טל" באלפי מנשה נבנה פרויקט מטעם חברת צמח המרמן, "אמירי נופ".

a. האם הפרויקט מתקיים בהתאם לתכנית מתאר מאושרת? אם כן, לפי איזו תכנית ומתי היא אושרה?
b. ממופות שמחזיק המנהל האזרחי ושנמסרו לארגון "כרם נבות" עולה כי אמירי נופ נבנה על שטח שהוכרז אדמת מדינה בשנת 1980. עם זאת, לפי המפות, נראה שהחלק המזרחי של השטח נגרע מההכרזה על אדמה מדינה בשנת 2014 על ידי צוות קו כחול. אני מצרפת צילום של המפה, בו מסומן השטח שנגרע מההכרזה. מדובר בשטח שנקודה מרכזית בו היא נ"צ 202177/674758. האם אכן חלק זה נגרע מההכרזה על אדמת מדינה? אם כן, מדוע? האם מדובר בקרקע פרטית? מה המעמד של אותו שטח? האם, מבחינת הרשויות הישראליות, הבנייה עליו מותרת?

2. קרוב לשטח בו נבנה הפרויקט "אלפי מנשה" ממוקמת חלקה 7 לגוש 39, שמסומנת במפה המצורפת. לפי המפות של המנהל האזרחי, חלק משטח זה הוכרז "אדמת מדינה" בשנת 1980. נבנו על חלק זה בתים. משפחת סולימאן מהכפר עזון רשומים כבעלי חלקה 7 לגוש 39 לפי רישום המס, אותו אני מצרפת לפניה זו. אם כך הדבר, מדוע הוכרז חלק מהשטח "אדמת מדינה"?

3. בחלק הצפוני של אלקנה, סמוך לכפר מסחה, מתקיימים שני פרויקטים של בנייה, "אחדות אלקנה" (נ"צ 32.114908, 35.040838) של חברת משהב ו"משכנות אלקנה" (נ"צ 32.111000, 35.040710) של חברת שהם. לפי המפות שמחזיק המנהל האזרחי נראה שהפרויקטים נבנים על שטח שהוכרז אדמת מדינה. באיזו שנה נעשתה ההכרזה?

אבקש התייחסות לשאלות אלה לא יאוחר מיום 7.3.2018 על מנת שמוכל לתת לה ביטוי בפרסום שלנו. ניתן לפנות אליי לכל שאלה או הבהרה: [REDACTED]

נא לאשר קבלת מייל זה.

בתודה מראש,

עו"ד שרי בשי

מנהלת תחום הסגור, ישראל/פלסטין ביומן רייטס ואטצ'

Sari Bashi
Israel and Palestine Advocacy Director
Human Rights Watch
[REDACTED]
Skype: [REDACTED]
Mobile phone: [REDACTED]
Twitter: @saribashi

לישראל	הגנה	צבא
איו"ש	אזרחי	מנהל
הציבור	המידע	פניות
45571	-	חופש
התשע"ח	באייר	י"ד
2018	באפריל	29

לכבוד
עו"ד שרי בשי

באמצעות דוא"ל : [REDACTED]

הנדון: מכתבך בנושא פרוייקט בנייה באלפי מנשה - התייחסות מנהא"ז איו"ש
סימוכין: פנייתך מיום 19.2.18

1. הריני לאשר קבלת פנייתך בנושא שבנדון. להלן התייחסות מנהא"ז איו"ש:
א. לאחר בדיקה שביצענו ביחס לפרוייקט נופי אמירים, עולה כי מדובר באדמות שבניהול הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש. הבנייה מותרת ככל שמתבצעת בהתאם לתוכנית אשר אושרה במקום בשנת 1997.
ב. בשים לב לכך שלרשומי המס לא נלוות מפות, לא עלה בידינו לאתר את המקרקעין מושא פנייתך. ככל שברצונך שנבצע בדיקה חוזרת, אנא העבירי לידינו את נסחי המס, כמו גם עזר ובו סימון של החלקה.

2. לידיעתך.

בברכה,

בר נאוראני,
סרן
קצין פניות הציבור
לשכת ראש המנהל האזרחי
[החתימה הושחרה]

העתק:
רבי"א
רמ"ט מנהא"ז
רת"ח תשתית

לישראל	הגנה	צבא
איו"ש	אזרחי	מנהל
הציבור	המידע	פניות
45573	-	חופש
התשע"ח	באייר	י"ד
2018	באפריל	29

לכבוד,
עו"ד שרי בשי

באמצעות דוא"ל: [REDACTED]

הנדון: מכתבך בנושא פרויקט הבנייה באלקנה - התייחסות מנהל איו"ש
סימוכין: פנייתך מיום 19.2.18

1. הריני לאשר קבלת פנייתך בנושא שבנדון. להלן התייחסות מנהל איו"ש:
א. מבדיקה שביצענו ביחס ל-2 נקודות הציון שכתבתם בפנייתכם, נציין כי בנוגע לנצ.
32.1114908 , 35.040838, ההכרזה בוצעה בשנת 2005.
ב. בעניין נצ. 32.111000 , 35.040710, נציין כי מדובר בשטח פתוח, אשר אינו תואם את
האמור בפנייתך, לפיה במקום זה מתקיים פרויקט בנייה. ככל שכוונתך הינה לשורת
הבתים אשר נמצאת צפון מערבית לנקודת הציון שהוזכרה לעיל, מדובר בתב"ע בתוקף
הנמצאת בתחום צו התפיסה עבור ההתיישבות.
2. לידיעתך.

בברכה,

בר נאוכאני,
סרן
קצין פניות הציבור
לשכת ראש המנהל האזרחי
[החתימה הושחרה]

העתק:

דמי"א
רמ"ט מנהל איו"ש
רתי"ח תשתית

הקמת פרויקט הדיור "אמירי נוף"
בהתנחלות אלפי מנשה.
Human Rights Watch 2017 ©

שער המוצב על כביש ליד ההתנחלות
דולב וחוסם את דרכם של כלי-רכב
פלסטיניים מהכפר הסמוך עין קיניא
לכביש הראשי.
Human Rights Watch 2017 ©

פגיעה בזכויות האדם באמצעות התעללות בנקאית

בנקים ישראלים בהתנחלויות בגדה המערבית

בנקים ישראלים מספקים שירותים המסייעים לתמוך בהתנחלויות, לקיימן ולהרחיב באמצעות מימון בנייתן בגדה המערבית הכבושה, לרבות יצירת שותפויות עם יזמים לצורך בניית בתים על קרקע שנגזלה שלא כחוק מפלסטינים. מעורבותם של הבנקים היא ניכרת: הם רוכשים זכויות במקרקעין בפרויקטים של פיתוח ומלווים אותם עד להשלמתם.

מהדו"ח **פגיעה בזכויות האדם באמצעות פעילות בנקאית: בנקים ישראליים בגדה המערבית** עולה כי פעילויות אלה מנוגדות למחויבויותיהם של הבנקים להימנע מתרומה להפרה חמורה של זכויות האדם או של המשפט ההומניטארי הבינלאומי. בנוסף, מדיניות ההשתלטות על קרקעות של הצבא הישראלי מקשה לזוודא האם בעלי הקרקעות שבהן משתמשים הבנקים נתנו את הסכמתם מרצונם, והדבר מעורר חשש לביזה על-פי המשפט הבינלאומי.

בנקים ישראלים מספקים הלוואות לרשויות של התנחלויות והלוואות משכנתא לרוכשי דירות בהתנחלויות ומפעלים בהתנחלויות סניפים. אולם, כפי שעולה מהדו"ח, הם אינם מציעים שירותים אלה לפלסטינים, כיוון שההתנחלויות הן מחוץ לתחום עבור פלסטינים בגדה המערבית.

ההתנחלויות אינן חוקיות על-פי המשפט ההומניטארי הבינלאומי והעברתם של אזרחים ישראלים לתוך הגדה המערבית מהווה פשע מלחמה. ההתנחלויות תורמות למשטר מפלה שבמסגרתו הרשויות הישראליות משתלטות על קרקע פלסטינית, גוזלות משאבים פלסטיניים, עוקרות פלסטינים בכפייה ומונעות ומגבילות פיתוח כלכלי פלסטיני, כל זאת בעודן מסבסדות התנחלויות ישראליות ותומכות בהן. המשפט ההומניטארי הבינלאומי אוסר על כוח כובש להשתמש בקרקע למטע לצרכים צבאיים או לטובת האוכלוסייה המקומית החיה תחת כיבוש.

הדו"ח ממליץ כי על מנת לקיים את מחויבויותיהם בתחום זכויות האדם, על בנקים להפסיק פעילויות הקשורות להתנחלויות.